

De Nederlandse economie 2006

Ondanks de zorgvuldigheid waarmee deze publicatie is samengesteld, zijn er toch een aantal fouten ingeslopen:

Op pagina 25 moet in de alinea boven de grafiek staan

"De economie is in deze periode echter met 29 procent gegroeid waardoor er voor alle milieuthema's gesproken kan worden van een ont koppeling tussen de economische groei en de milieudruk."

in plaats van

"De economie is in deze periode echter met 48 procent gegroeid waardoor er voor alle milieuthema's gesproken kan worden van een ont koppeling tussen de economische groei en de milieudruk."

Op pagina 175 moet in tabel 6.3 op de laatste regel staan voor 1996 en 1998 respectievelijk 1,8 en 2,3 in plaats van tweemaal 1,7.

Op pagina 201 moet in tabel 6.22 staan in de vierde cijferkolom de reeks:

30,5; 26,2; 25,3; 27,6; 17,3; 12,0

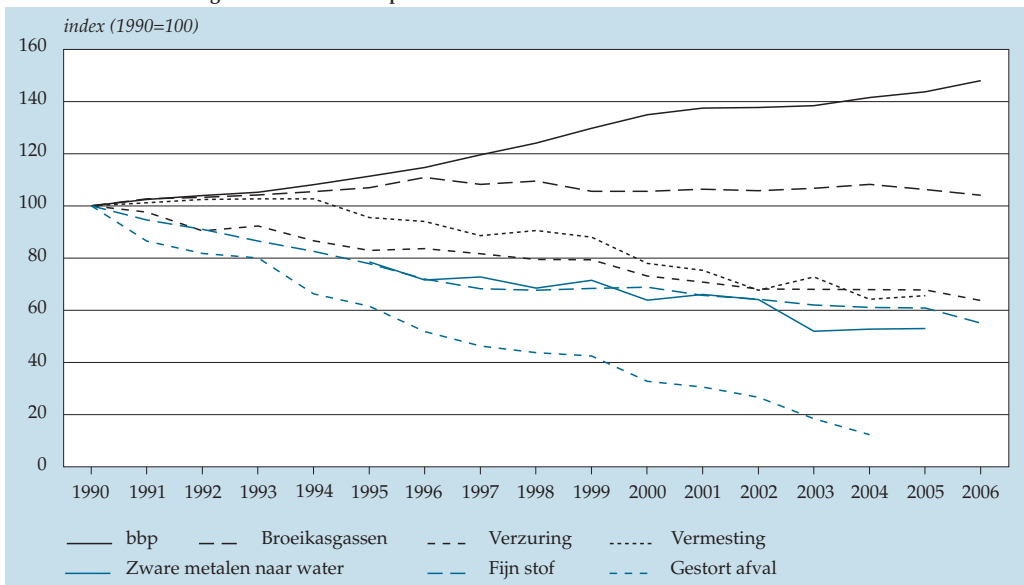
in plaats van

31,7; 25,0; 23,5; 28,3; 16,9; 11,3.

dat kan worden bepaald hoe het milieu er in Nederland voor staat in relatie tot de economische ontwikkeling. Beleidsmakers kunnen hierin belangrijke informatie vinden voor de evaluatie van het gevoerde milieubeleid of het maken van nieuwe beleidsplannen.

In de afgelopen tien jaar is de milieudruk, gemeten als de omvang van emissies van schadelijke stoffen veroorzaakt door Nederlandse economische activiteiten, afgenomen (grafiek 1.3). Alleen de uitstoot van broeikasgassen is stabiel gebleven. De economie is in deze periode echter met 29 procent gegroeid waardoor er voor alle milieuthema's gesproken kan worden van een ont koppeling tussen de economische groei en de milieudruk. De ont koppeling is vooral het gevolg van schonere productieprocessen bij bedrijven. Daarnaast speelt het groeiende belang van dienstverlening in de Nederlandse economie een grote rol. De productie van de dienstverleners is over het algemeen aanzienlijk minder belastend voor het milieu dan de industriële productie van goederen.

1.3 Volumeontwikkeling bruto binnenlands product en milieu-indicatoren

Bron: CBS, Milieurekeningen.

De milieurekeningen kunnen ook gebruikt worden voor de evaluatie van de milieu-economische aspecten van het gedrag van huishoudens. De consumptieve bestedingen van huishoudens stegen tussen 1995 en 2006 met 30 procent. De directe vervuiling van de lucht door huishoudens, zoals de emissie van verzurende stoffen en fijn stof, is daarentegen gedaald. Dit komt onder andere door het gebruik van schonere automotoren en motorbrandstoffen. De emissie van broeikasgassen

de investeringen in computers en software weer fors toe. Deze bereikten in dat jaar zelfs het hoogste peil ooit. Met de toename van de economische groei in de jaren na 2004 en de voortdurende daling van de prijs van computeronderdelen zijn de investeringen in computers en software uitbundig blijven groeien.

6.3 ICT-investeringen in Nederland¹⁾

	1994	1996	1998	2000	2002	2004
<i>mln euro</i>						
Computers en software w.v.	5 056	5 890	8 600	10 386	10 318	10 962
Computers	2 765	3 155	3 800	4 260	4 027	4 558
Software	1 717	2 065	3 350	4 224	4 240	4 300
Software eigen beheer	574	670	1 450	1 902	2 051	2 104
Machines en installaties	768	923	1 732	2 800	1 169	807
Grond-, weg- en waterbouw	394	362	312	1 134	448	345
Telecommunicatiegoederen	492	596	736	818	680	709
Totaal ICT-investeringen	6 710	7 771	11 380	15 138	12 615	12 823
%						
Aandeel ICT-investeringen in totale investeringen	8,0	8,0	10,2	10,3	10,0	10,6
Aandeel Computers en software in bbp	1,7	1,8	2,3	2,5	2,2	2,2

¹⁾ Totale investeringen en bbp inclusief investeringen in R&D.

Bron: CBS, Nationale rekeningen, kennismodule.

De volumegroei van de investeringen in computers liep de laatste jaren weer in de dubbele cijfers. Zowel in 2005 als in 2006 stegen de computerinvesteringen met ruim 23 procent ten opzichte van het voorgaande jaar. In 2006 bedroegen de investeringen in computers ruim 5,2 miljard euro. De totale investeringen in software stegen tot meer dan 7 miljard euro. Samen vormden de investeringen in computers en software in 2006 bijna een achtste van de totale investeringen in de economie (exclusief investeringen in R&D).

Zowel de investeringen in R&D als in ICT zijn sinds 1994 dus aanzienlijk toegenomen. De groei van het aandeel van de R&D-investeringen in het bbp is nog te klein om te spreken van een geslaagde substantiële stap in de richting van een volledig competitieve en dynamische kennisgeoriënteerde economie, zoals verwoord in de Lissabon-doelstellingen. Wel bevestigt de constante toename van de investeringen in R&D en vooral ICT het groeiende belang van kennis als productiefactor in de Nederlandse economie.

In de eerste plaats kan het onderwijssysteem efficiënter of minder efficiënt werken dan voorheen. Dat wil zeggen dat leerlingen sneller of minder snel hun opleiding voltooien of dat er meer of minder leerlingen via kortere of langere routes door het systeem gaan¹¹⁾. In de tweede plaats is de prijs per leerling van belang, ofwel de benodigde uitgaven binnen een onderwijssoort om een leerling één jaar onderwijs te geven.

In verband met de werking van het onderwijssysteem is er tussen 1998 en 2005 sprake van een aantal duidelijk aanwijsbare trends, vooral binnen het voortgezet onderwijs. De gemiddelde opleidingsduur is in alle onderwijssoorten van het voortgezet onderwijs iets teruggelopen en het aantal leerlingen dat overstapt van de ene soort naar de andere, zowel gediplomeerd als ongediplomeerd, is in 2005 gedaald ten opzichte van 1998. Het effect hiervan is zichtbaar in de uitgaven per diploma, die over de hele linie met ongeveer 1 procent zijn gedaald. Een uitzondering hierop is het vmbo-diploma. Het 'systeemeffect' van een toegenomen aantal leerlingen dat een vmbo-diploma haalt via het lwoo, heeft namelijk een verhogende uitwerking op de prijs van dit diploma.

6.22 Uitgaven per diploma

	Uitgaven per diploma in 1998	Uitgaven per diploma in 2005	Uitgaven per diploma in 2005, uitgedrukt in prijzen van 1998	Totale verandering, in constante prijzen	Verandering a.g.v. ander onderwijs-systeem	Verandering a.g.v. andere uitgaven per leerling
	euro			%		
Vmbo	48 800	77 000	63 700	30,5	0,2	30,3
Havo	51 600	78 800	65 200	26,2	-1,4	27,6
Vwo	54 400	82 500	68 200	25,3	-1,5	26,8
Mbo (niveau 4)	64 300	99 300	82 100	27,6	-0,5	28,1
Hbo	83 400	118 300	97 800	17,3	-0,8	18,1
Wo	99 000	134 200	110 900	12,0	-0,5	12,5

Bron: CBS, Onderwijsstatistiek / Statistiek van de financiën van het onderwijs.

Deze effecten verbleken echter tot een relatief marginaal verschijnsel in vergelijking met het effect van de toegenomen uitgaven per leerling. In de genoemde periode zijn de gemiddelde uitgaven per leerling, gecorrigeerd voor inflatie, in een aantal onderwijssoorten sterk gestegen. Het meeste extra geld per leerling is naar het basisonderwijs gegaan. Ook de instellingen voor het voortgezet onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs ontvingen meer geld per leerling. Voor het hoger

¹¹⁾ Efficiënt is hier overigens een neutraal begrip, het is geen uitspraak of het 'goed' of 'slecht' is om opleidingen snel te voltooien of om 'omwegen' te volgen.